

"...

I - İptal İsteminin Gerekçesi :

Dava dilekçesinde öne sürülen iptal gerekçeleri özetle şöyledir:

1- İptali istenen Yasanın 8. maddesi, siyasi partilerin seçimlere katılabilmek için illerin en az üçte ikisinde örgütlenmiş olmaları ve bir ilde örgütlenmiş sayılabilmeleri için de merkez ilçesiyle birlikte o ilin ilçelerinin en az üçte ikisinde kuruluşlarını tamamlamaları zorunluluğunu getirmekle seçimlere katılma koşullarını ağırlaştırmıştır. Siyasi Partiler Yasasının 3. maddesiyle öngörülen tüm yurttaki örgütlenmeyi özendirici, köy birimlerinde örgütlenmeyi yasaklayıcı hükümleri kaldıran düzenlemelere gidilmesi olanağı varken anayasal sınırlar aşılmamalıdır. Yasaklayıcı kimi ölçü ve nitelikler koyarken bunların siyasal hakların kullanılmasını güçleştirmemesi, demokratik düzenin gereklerine aykırı olmaması gözetilmelidir. Oysa yeni düzenlemeyle bu ölçüler açılmış, Anayasa'ya uyulmamıştır. Getirilen hüküm orta büyüklükteki partilerin bile seçimlere girmesini engelleyici kısıtlama niteliğindedir. "Ulusal" ve "seçim çevresi" barajlarıyla birlikte düşünüldüğünde siyasal yaşamı büyük ölçüde daraltacağı, büyük partileri kolladığı, Anayasa'nın öngördüğü demokratik hukuk devleti ve çoğulcu demokrasi ilkesinden yana olmadığı açıktır. Madde, Anayasa'nın Başlangıç kısmına, 2., 5., 13., 67. ve 68. maddelerine,

2 - Yasanın 9. maddesi, önseçim zorunluluğunu kaldırarak siyasi partilere aday belirleme yöntemini diledikleri biçimde saptayabilme olanağı vermekle birlikte, kontenjan adaylığı ile merkez yoklaması ile aday belirlemeyi seçim kurullarının yönetim ve denetimi dışında tutmuştur. Demokrasinin vazgeçilmez ögesi kabul edilen partilerin adayları konusunda söz sahibi olmaları doğalsa da bu konuda seçmen iradesini tümüyle dışlayan formüllerin demokraside geçerliği yoktur. Ulusal iradenin oluşmasında seçimler kadar aday saptanmasının da önemi vardır. Adayların, seçmenlere oranla çok küçük partili kitleler tarafından saptanması ve seçmenlerin de bu belirlemeyi onaylamak durumunda kalması demokrasinin temeli olan çoğunluğun üstünlüğü ilkesine aykırıdır.rının parti genel merkezince belirlenmesi olanağı doğmaktadır. Madde Anayasa'nın 67. ve 69. maddelerine,

3 - Yasanın 10. maddesi, sadece 6 ve daha fazla milletvekili çıkaracak illerin 5, 6 ve 7. milletvekili çıkaracak seçim çevrelerinde siyasi partilerin, birer kontenjan aday gösterceğini öngörmektedir. Genellikle partilerin teknisyen kadrolarının oluşturulmasında başvuru bu yöntem, genel merkez egemenliğini güçlendiren, özen gösterilmezse demokrasiyi zedeleyerek merkez sultasına yol açacak gelişmelere neden olabilir. Zorunlu tutulan bu yöntem, tüm adayların saptanmasını partili üyelere bırakma isteğine olanak vermemektedir. Ayrıca, küçük ve orta büyüklükteki partiler açısından yöntemin getirilişini geçersiz kılan sonuçlar doğuracak, seçilme şansları olmadığı için küçük partileri, mutlaka Meclise sokmak istedikleri kimseleri kontenjan aday göstermekten alıkoyacaktır. Madde, Anayasa'nın Başlangıç kısmına, 2., 5., 10. ve 69. maddelerine,

4- Yasanın 15. maddesi, yetkili organların verdiği partiden yada gruptan geçici yada kesin çıkarına cezalarına karşı parti içi itiraz yollarını kullandıktan sonra ancak son karara karşı mahkemeye itiraz edebilmeyi öngörmüştür. Çıkarılan üyelerin uzun süre hakkını arayamaması, özellikle seçim öncesi durumlarda aday olmama gibi sonuçlar doğuracağından sakıncalıdır. Hak arama özgürlüğü geciktirmeye kısıtlanınca giderilmesi olanaksız sorunlar getirir. Madde, Anayasa'nın 2., 5., 13., 36. ve 69. maddelerine,

Esas sayısı : 1986/17

Karar sayısı : 1987/11

5 - Yasanın 22. maddesi, seçimlere katılan siyasi partilere televizyonda paralı ve görüntülü propaganda yapma olanağını getirmiştir. TBMM'nde grubu bulunanlarla temsil edilenlere öbür partilerden daha fazla yararlanma sağlamakla seçime katılan partiler arasında farklılık yaratmak eşitlik ilkesini zedelemiştir. Parası olan partilere ayrıcalık tanınmakta, iktidar partisi yararına işleyecek düzenlemeyle seçim yarışmasında eşitlik bozulmakta, parasız yayınlarda Türk Bayrağı ile parti bayrağından başka görüntüye izin verilmemesine karşın paralı yayınların görüntülenmesine izin verilmesi iktidar partisi ile öbür partiler arasında ayrı bir eşitsizlik nedeni ortaya çıkarmaktadır. Maddenin düzenlediği 298 sayılı Yasanın 52. maddesinin ikinci fıkrası ile yedinci fıkrasında yer alan "2nci fıkranın (d) bendi dışında" sözcükleri Anayasa'nın 10. ve 133. maddelerine,

6 - Yasanın 24. maddesi, seçmen kütüğüne yazılmayan ve yurtdışında 6 aydan fazla kalan seçmenlere milletvekili genel seçimlerinin yapılacağı günün 70 gün öncesinden başlamak üzere seçim günü akşam saat 17.00'ye kadar yurda giriş yada çıkış yaptıkları gümrük kapısında kurulacak seçim sandıklarında oylarını kullanabilmelerini öngörmekle bu süre içinde yurda giriş yapmayanları bu haktan yoksun bırakmakta, böylece yurtdışında bulunan seçmenler arasında seçim hakkından yararlanma bakımından eşitsizlik doğurmakta, oy vermenin seçim gününden 70 gün önce başlatılması seçmenin iradesini serbestçe belirtmesi ilkesine ters düşmekte, seçim günü sandığa atılması gereken oylar propaganda günlerinde kullanılabilmekte, sandığın 24 saat açık tutularak 70 gün içinde 210 kez açılıp kapatılması seçim güvenliğinden söz etme olanağı vermemektedir. Ayrıca, yalnızca siyasi partilere oy verilebilir olup bağımsızlara oy verilmemesi, seçmenlere tercih oyu kullandırılmaması serbest ve eşit seçim yapılmaması demektir. Getirilen düzenlemeyle oyların hangi seçim çevresi için kullanıldığı belli olmadığından hayali bir dağılım yapılmakta, böylece o seçim çevresi barajı ve o seçim çevresinde yarışan partilerin oyları yapay olarak etkilenmekte, seçmen iradesi saptırılmaktadır. Madde, Anayasa'nın 10. ve 67. maddelerine,

7 - Yasanın 33. maddesi, kontenjan adayı gösterilen seçim çevrelerinde bölme işleminin bir eksiği ile yapılacağını öngörmektedir. Bu yöntem, seçim barajının hesaplanmasında kontenjan dikkate alınmamasıyla kontenjan sisteminin uygulandığı seçim çevresinde barajı diğer seçim çevrelerine oranla yükselterek partiler arasında seçim koşulları bakımından ayrıcalık yaratmakta, kontenjan uygulanan seçim çevresinde kontenjan adayı için çoğunluk, öbürleri için nispi temsil sistemi olmak üzere iki ayrı uygulamaya yol açtığı gibi, kimi seçim çevresinde iki sistem birlikte, kimi seçim çevresinde ise yalnız nispi temsil sistemi uygulamasını getirmektedir. Yasa Koyucu, Anayasa'nın kendisine bıraktığı seçimlerde uygulanacak sistemi takdir hakkını ulusal iradenin Meclis'e sağlıklı biçimde yansımaları engelleyecek düzeyde kullanamaz. Seçmen'e kendisiyle aynı doğrultuda kullanılan oyların belli sayıya ulaşmaması durumunda bu oyların tümünün dikkate alınmayacağı önceden bildirilmekle seçmen daha başlangıçta ruhsal baskı ve duraksamaya düşürülmektedir. Maddenin "Kontenjan adayı gösterilen seçim çevrelerinde bölme işlemi, bir eksiğiyle yapılır" hükümleri Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 67. maddelerine,

8 - Yasanın, 35. maddesi, seçmen kütüğünde kaydı ve sandık listesinde oy kullanma yeterliği bulunmasına karşın, milletvekilliği genel ve ara seçimlerine geçerli özürleri olmaksızın katılmayanların ilçe seçim kurulu başkanınca onbin lira para cezasıyla kesin olarak cezalandırılacağını öngörmekle, seçmenin iradesine bağlı olan seçimlere katılma hakkının kullanılmasını ceza tehdidinde bağlayarak seçmenin iradesini kısıtlamıştır. Madde, Anayasa'nın 67. maddesine,

Aykırıdır."